

Vaatetus

Sotilaskotivaatetus syntyi pikkuhiljaa. Aluksi pyrittiin saamaan myyntiyötä tiskin takana tekeville yhtenäisen vaatetus samoin kuin leirioloissa tai maastossa työskenteleville. Suunnannäyttäjänä oli Kouvolan Sotilaskotiyhdistys, joka hankki maaliskuussa 1932 palkatulle henkilökunnalle yhtenäisen sotilaskotipuvun. Kertausharjoituskeskuksissa työskenneltiin myös kylmän sään aikana samoin kuin manöövereissäänkin, josta syystä leirivarusteita suunniteltiin ja kokekappeleita valmistettiin.

Talvisodan kokemusten jälkeen päätettiin syksyllä 1940 ottaa yhtenäisen puku sotilaskotivaan käyttöön. Vuonna 1942 virallistettiin jo aikaisemmin käytössä ollut puku malliksi 1942 ja annettiin ohjeet pukeutumisesta. Samalla ohjeistettiin tervehtiminen, sekä sotilaskoti- ja kunniamerkkien sijoittaminen pukuun. Kuten todettua pukuja oli kyllä ollut käytössä jo aikaisemminkin, mutta enimmäkseen vain palkatuilla henkilöillä, sillä pukeutumista ”univormuun” vierastettiin. Ohjeita ja puvun mallia on vuosien kuluessa ja pukeutumistapojen muuttuessa korjailtu ja ajantasaistettu kuten Pauliina Punnonen on tutkimuksessaan todennut. Puvun vihreä väri on kuitenkin jatkunut läpi vuosikymmenien.

Vuoden 1942 ohjeissa määrättiin:

- puvun tuli olla valmistettu vihreän värisestä pumpuli- tai villakankaasta,
- puvun pituus oli 25–35 cm maasta,
- napit olivat pukukankaan väriset luunapit,
- napeilla kiinnitettävä kaulus ja kalvosimet olivat valkoiset,
- mantteli oli tavallinen harmahtava raglanhihainen sadetakki, jonka vasemman käsivarren hihassa vähän kyynärpään yläpuolella tuli olla Sotilaskotiliiton merkki,
- manttelin kanssa ei saanut käyttää siviilipäähinettä eikä sateensuojaa,
- sotilaskotilakkimallit olivat lippalakki, suikka tai lampaannahkainen naapukkalakki ja niissä käytettiin sotilaskokardia,
- lakkia ei saanut pitää kallellaan eikä liiaksi takana, vaan sotilaallisesti,
- pukuun kuuluvien kenkien tuli olla mustat tai ruskeat ja sukien tummasävyiset
- sotilaskotityöpuvun kanssa tuli käyttää pientä vyötäröesiliinaa.

Lisäksi ohjeistettiin, että puvun yhteydessä ei käytetä valkoista tarjoiluesiliinaa. Samoin huomiota herättävien kaulakorujen, koristeellisten sormusten ja huomiota herättävien kauneusaineiden käyttö ei ollut suotavaa. Sotilaskotipuku rinnastettiin virkapukuun ja siksi kunnia-asento on perusasento. Kädet ovat sivulla, eivät vatsan päällä tai taskussa.

Koska niin sotilaskotisisarien kuin lottienkin puku oli hankittava itse, ryhdyttiin liiton toimesta hankkimaan vihreää kangasta tulevaa sotilaskotipukua varten. Usea sisar ompeli itse pukunsa vahvistettujen kaavojen mukaan leikatuista suikaleista. Rintamasisarille annettiin liiton puolesta kaksi pukua ja suojavaatetusta.

Sotilaskotiliitto lähetti 21. syyskuuta 1944 kiertokirjeen numero 9, missä sotilaskotisisaria ohjeistettiin olemaan käyttämättä manttelia tunnuksineen ulkona liikuttaessa tai sotilaskotipukua missään suuremmassa tilaisuudessa. Valvontakomission poistuttua maasta syksyllä 1947 lievenivät puvun käyttöohjeetkin. Usea sisar kulki hoitamassa työvuorojaan siviilivaatteissa ja vaihtoi sotilaskotipuvun päälleen vasta itse paikalla. Yhteistapaamisissa oli päällä luonnollisesti sotilaskotipuku.

Sotilaskotijärjestön järjestöpuvut vuosilta 1942, 1969, 1980 ja 1997.

*Klassista ruutupaitaa
voi käyttää monella eri
tavalla.*

Sotilaskotisisar Raija Pekkala ihmetteli Sotilaskoti-lehden palstoilla 1990-luvun puolivälissä syitä jatkuvaan vaatemallin muutteluun. Hän kirjasi, että 10–15 vuoden aikana on tullut 2 bleiserin mallia, 2 juhlapuseron mallia, ainakin 3 erilaista hametta, 2 versiota päällystakista ja 2 maastopuvusta, 5 villatakia jne. Vihreä yleisväri ja ruutupaita ovat sotilaskotisisarien yleisesti tunnettu pukukokonaisuus.

Sotilaskotisisar Pauliina Punnoson tutkimuksiin liittyen voidaan todeta, että sotien jälkeisenä aikana pukukäytäntö muotoutui sellaiseksi, että oli vierailupuku, joka saattoi olla yksimittainen tai kaksiosainen. Päällystakki on metsän vihreä, lakkivaihtoehtoja on ollut aika monia, mustat kävelykengät, käsineet ja laukku sekä valkoinen tai vaalea huivi. Päivystyspuku oli ensin esiliina ja sittemmin ruutupaita sekä hame tai pitkät housut. Maastovaatetuksena on ollut myös useita erilaisia kokonaisuuksia sitä mukaa kun materiaalien sade- ja lämpöominaisuudet ovat kehittyneet.

Vuonna 1981 käyttöön otettu ja välillä hyllytetty ruutupaita on muodostunut soti-

laskotisisarten perusvaatetuksiksi. Sotilaskoti-lehdessä tiedusteltiin vuonna 2004 jäsenistöltä, pitäisikö siirtyä lehväkuosisesta kauluspaidasta takaisin ruutupaitaan. Ruutupaita nousi selkeästi suosikiksi jopa ”kankeaksi teltaksi” kutsuttuun lehväpaitaan verrattaessa.

Pukumallit ratkaisee yleensä muutaman henkilön raati. Runsaat mallimuutokset eivät ole aiheutuneet ainoastaan muuttamisen halusta, vaan kankaiden saatavuus ja väri-vivahdevaihtelut ovat olleet useasti muutoksen syynä. Sotilaskotisisarten pukeutuminen on noussut useasti syys- tai kevätkokouksen puheenaiheeksi. Aihe on kullekin omakohmainen ja pukeutumisen täsmällisyydessä eri tilaisuuksissa, merkkien sijoittelussa ja muussakin halutaan soveltaa puolustusvoimien täsmällisyyttä. Pukeutumisohjeet on sisällytetty uusien sisarten peruskoulutusohjelmaan. Sotilaskotiasuista keskusteltaessa tulee kuitenkin muistaa, että mitään mallia ei ole poistettu käytöstä, vaan myös vanhanmallista asukokonaisuutta voi käyttää, kunhan ei sekoita keskenään eri pukutyylejä.